

Parshat Matot I: Vows, Purity of Intentions, and Binyan HaBayit

(1) בראשית פרק כח

(יח) וישכם יעקב בבקר ויקח את האבן אשר שם מראשתיו וישם אתה מצבה ויצק שמן על ראשה: (יט) ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר לראשונה: (כ) וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש: (כא) ושבתני בשלום אל בית אבי והיה יקוק לי לאלהים: (כב) והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך:

(2) בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע

א "וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו' ונתן לי לחם לאכול." כתיב (תהלים סו): "אשר פצו שפתי ודבר פי בצר לי," א"ר יצחק הבבלי: ודבר פי בצר לי שנדר מצוה בעת צרתו, מהו לאמר לאמר לדורות כדי שיהיו נודרים בעת צרתו. יעקב פתח בנדר תחלה, לפיכך כל מי שהוא נודר לא יהיה תולה את הנדר אלא בן. א"ר אבהו: כתיב (תהלים קלב) "אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב," לאביר אברהם ולאביר יצחק אין כתיב כאן, אלא נדר לאביר יעקב. תלה את הנדר במי שפתח בו תחלה.

(3) תהלים פרק קלב

(א) שיר המעלות זכור יקוק לדוד את כל ענותו: (ב) אשר נשבע ליקוק נדר לאביר יעקב: (ג) אם אבא באהל ביתי אם אעלה על ערש יצועי: (ד) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה: (ה) עד אמצא מקום ליקוק משכנות לאביר יעקב:

(4) רבינו בחיי במדבר פרק ל

וע"ד הקבלה: "איש כי ידור נדר לה'." נדר מלשון דירה, לה', הוא דירתו של עולם, אלהים שבבראשית שברא העולם, והשבעה נאצלים משם, והמקיים נדר דעתו שהוא מאמין באותה דירה כשתשוב נשמתו שם, והעובר על הנדר הנה הוא מוסר מאותה דירה, וזהו לשון "נדר" שמשמע דבר והפכו, קביעות דירה והסרת דירה, וכן לשון נשבע, כי המקיים שבועתו נכנס בתוך השבעה, ועובר עליה מוסר מהם.

(5) תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כב עמוד א

ר' נתן אומר: הנודר כאילו בנה במה, והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן.

(6) במדבר פרק ל

(ב) וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יקוק: (ג) איש פי ידר נדר ליקוק או השבע שבועה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה: (ד) ואשה פי תדר נדר ליקוק ואסרה אסר בבית אביה בנעריה: (ה) ושמע אביה את נדרה ואסרה אשר אסרה על נפשה והחריש לה אביה וקמו כל נדריה וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום: (ו) ואם הניא אביה אתה ביום שמעו כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום ויקוק יסלח לה פי הניא אביה אתה: (ז) ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה: (ח) ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו נדריה ואסרה אשר אסרה על נפשה יקמו: (ט) ואם ביום שמע אישה וניא אותה והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה ויקוק יסלח לה: (י) ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה: (יא) ואם בית אישה נדרה או אסרה אסר על נפשה בשבעה: (יב) ושמע אישה והחריש לה לא הניא אתה וקמו כל נדריה וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום: (יג) ואם הפר יפר אתם אישה ביום שמעו כל מוצא שפתייה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום אישה הפרם ויקוק יסלח לה: (יד) כל נדר וכל שבועת אסר לענת נפש אישה יקימו ואישה יפרנו: (טו) ואם החריש יחריש לה אישה מיום אל יום והקים את כל נדריה או את כל אסריה אשר עליה הקים אתם פי החריש לה ביום שמעו: (טז) ואם הפר יפר אתם אחרי שמעו ונשא את עונה: (יז) אלה החקים אשר צוה יקוק את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעריה בית אביה: פ

(7) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נה עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב: יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. כתיב הכא (שמות ל"ה) "וימלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת," וכתיב התם (משלי ג') "ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה," וכתיב (משלי ג') "בדעתו תהומות נבקעו."

8 במדבר פרק לב

(א) ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה: (ב) ויבאו בני גד ובני ראובן ויאמרו אל משה ואל אלעזר הכהן ואל נשיאי העדה לאמר: (ג) עטרות ודיבן ויעזר ונמרה וחשבון ואלעלה ושכם ונבו ובען: (ד) הארץ אשר הכה יקוק לפני עדת ישראל ארץ מקנה הוא ולעבדיך מקנה: ס

(ה) ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדיך לאחזה אל תעברנו את הירדן: (ו) ויאמר משה לבני גד ולבני ראובן האחיקם יבאו למלחמה ואתם תשובו פה: (ז) ולמה תניאו את לב בני ישראל מעבר אל הארץ אשר נתן להם יקוק: (ח) כה עשו אבותיכם בשלחי אתם מקדש ברנע לראות את הארץ: (ט) ויעלו עד נחל אשכול ויראו את הארץ ויניאו את לב בני ישראל לבלתי בא אל הארץ אשר נתן להם יקוק: (י) ויחר אף יקוק ביום ההוא וישבע לאמר: (יא) אם יראו האנשים העלים ממצרים מבין עשרים שנה ומעלה את האדמה אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב כי לא מלאו אחרי: (יב) בלתי כלב בן יפנה הקנזי ויהושע בן נון כי מלאו אחרי יקוק: (יג) ויחר אף יקוק בישראל וינעם במדבר ארבעים שנה עד תם כל הדור העשה הרע בעיני יקוק: (יד) והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים לספות עוד על חרון אף יקוק אל ישראל: (טו) כי תשובו מאחרי ויסף עוד להניחו במדבר ושחתם לכל העם הזה: ס

(טז) ויגשו אליו ויאמרו גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו: (יז) ואנחנו נחלץ חטים לפני בני ישראל עד אשר אם הביאנם אל מקומם וישב טפנו בערי המבצר מפני ישיבי הארץ: (יח) לא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו: (יט) כי לא נחל אתם מעבר לירדן והלאה כי באה נחלתנו אלינו מעבר הירדן מזרחה: פ

(כ) ויאמר אליהם משה אם תעשון את הדבר הזה אם תחלצו לפני יקוק למלחמה: (כא) ועבר לכם כל חלוי את הירדן לפני יקוק עד הורישו את איביו מפניו: (כב) ונכבשה הארץ לפני יקוק ואחר תשובו והייתם נקיים מיקוק ומישראל והייתה הארץ לכם לאחזה לפני יקוק: (כג) ואם לא תעשון בן הנה חטאתם ליקוק ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם: (כד) בנו לכם ערים לטפכם וגדרת לצנאכם והיצא מפיכם תעשו: (כה) ויאמר בני גד ובני ראובן אל משה לאמר עבדיך יעשו כאשר אדני מצוה: (כו) טפנו נשינו מקננו וכל בהמתנו יהיו שם בערי הגלעד: (כז) ועבדיך יעברו כל חלוי צבא לפני יקוק למלחמה כאשר אדני דבר: (כח) ויצו להם משה את אלעזר הכהן ואת יהושע בן נון ואת ראשי אבות המטות לבני ישראל: (כט) ויאמר משה אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן אתכם את הירדן כל חלוי למלחמה לפני יקוק ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחזה: (ל) ואם לא יעברו חלוצים אתכם ונאחזו בתככם בארץ כנען: (לא) ויענו בני גד ובני ראובן לאמר את אשר דבר יקוק אל עבדיך בן נעשה:

9 יהושע פרק כב

(ט) וישבו וילכו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה מאת בני ישראל משלה אשר בארץ כנען ללכת אל ארץ הגלעד אל ארץ אחזתם אשר נאחזו בה על פי יקוק ביד משה: (י) ויבאו אל גלילות הירדן אשר בארץ כנען ויבנו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה שם מזבח על הירדן מזבח גדול למראה: (יא) וישמעו בני ישראל לאמר הנה בנו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה את המזבח אל מול ארץ כנען אל גלילות הירדן אל עבר בני ישראל: (יב) וישמעו בני ישראל ויקהלו כל עדת בני ישראל שלה לעלות עליהם לצבא: פ

(יג) וישלחו בני ישראל אל בני ראובן ואל בני גד ואל חצי שבט מנשה אל ארץ הגלעד את פינחס בן אלעזר הכהן: (יד) ועשרה נשאים עמו נשיא אחד נשיא אחד לבית אב לכל מטות ישראל ואיש ראש בית אבותם המה לאלפי ישראל: (טו) ויבאו אל בני ראובן ואל בני גד ואל חצי שבט מנשה אל ארץ הגלעד וידברו אתם לאמר: (טז) פה אמרו כל עדת יקוק מה המעל הזה אשר מעלתם באלהי ישראל לשוב היום מאחרי יקוק בבנותכם לכם מזבח למרדכם היום ביקוק: (יז) המעט לנו את עון פעור אשר לא הטהרנו ממנו עד היום הזה ויהי הנגף בעדת יקוק: (יח) ואתם תשובו היום מאחרי יקוק והיה אתם תמרדו היום ביקוק ומחר אל כל עדת ישראל קצף: (יט) ואף אם טמאה ארץ אחזתכם עברו לכם אל ארץ אחזת יקוק אשר שכן שם משכן יקוק והאחזו בתוכנו וביקוק אל תמרדו ואתנו אל תמרדו בבנותכם לכם מזבח מבלעדי מזבח יקוק אלהינו: (כ) הלווא עכן בן זרח מעל בחרם ועל כל עדת ישראל היה קצף והוא איש אחד לא גוע בעונו: פ

(כא) ויענו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה וידברו את ראשי אלפי ישראל: (כב) אל אלהים יקוק אל אלהים יקוק הוא ידע וישראל הוא ידע אם במרד ואם במעל ביקוק אל תושיענו היום הזה: (כג) לבנות לנו מזבח לשוב מאחרי יקוק ואם להעלות עליו עולה ומנחה ואם לעשות עליו זבחי שלמים יקוק הוא יבקש: (כד) ואם לא מדאגה מדבר עשינו את זאת לאמר מחר יאמרו בניכם לבנינו לאמר מה לכם וליקוק אלהי ישראל: (כה) וגבול נתן יקוק ביננו וביניכם בני ראובן ובני גד את הירדן אין לכם חלק ביקוק והשביתו בניכם את בנינו לבלתי ירא את יקוק: (כו) ונאמר נעשה נא לנו לבנות את המזבח לא לעולה ולא לזבח: (כז) כי עד הוא בינינו וביניכם ובין דורותינו ואחרינו לעבד את עבדת יקוק לפניו בעלותינו ובזבחינו ובשלמינו ולא יאמרו בניכם מחר לבנינו אין לכם חלק ביקוק: (כח) ונאמר והיה פי יאמרו אלינו ואל דורותינו מחר ונאמרנו ראו את תבנית מזבח יקוק אשר עשו אבותינו לא לעולה ולא לזבח כי עד הוא בינינו וביניכם: (כט) חלילה לנו ממנו למרד ביקוק ולשוב היום מאחרי יקוק לבנות מזבח לעלה למנחה ולזבח מלבד מזבח יקוק אלהינו אשר לפני משכנו: פ